

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
2164-12

meddelad i Stockholm den 16 september 2013

KLAGANDE

Centrala studiestödsnämnden
851 82 Sundsvall

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 29 mars 2012 i mål nr 4839-11, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Avskrivning av studielån

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

AA har haft diabetes sedan tonåren. Under sjätte terminen på sjuksköterskeutbildningen fick hon avbryta sina studier på grund av allvarliga diabetesrelaterade komplikationer. Hon har därefter haft svårt att klara av sitt dagliga liv och någon förbättring är inte att vänta. Hennes medicinska besvär medför stora kostnader, vilket innebär att hennes ekonomi är ansträngd. AA ansökte därför om avskrivning av sitt studielån.

Dok.Id 135658

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Centrala studiestödsnämnden, CSN, avslog AAs ansökan bl.a. eftersom hennes sammanlagda inkomst inte var lägre än 2,5 prisbasbelopp per år. Efter överklagande fann förvaltningsrätten att det förelåg synnerliga skäl för avskrivning, men att det var skäligt att endast skriva av halva skulden eftersom AA redan innan hon var tvungen att avbryta sina studier hade medicinska problem. Såväl CSN som AA överklagade till kammarrätten. Kammarrätten fann att hela studielånet skulle skrivas av och anförde att de medicinska komplikationerna uppkommit först under senare delen av utbildningen.

YRKANDEN M.M.

CSN yrkar att AAs studielån inte ska skrivas av och anför bl.a. följande. Studielån kan skrivas av om låntagaren under sin studietid fått en skada eller sjukdom som uppenbarligen hindrar att utbildningen fullföljs eller utnyttjas i arbetslivet. För att avskrivning ska vara aktuell i denna situation krävs att låntagaren skuldsätter sig för en kompletterande utbildning. AA har inte någon kompletterande utbildning och hennes sjukdom uppkom redan innan hon påbörjade sina studier.

Enligt den praxis som utvecklats avseende avskrivning på grund av synnerliga skäl kan studielån skrivas av om låntagaren är beviljad sjukersättning som understiger 2,5 prisbasbelopp. AAs inkomster i form av sjukersättning överstiger denna gräns. Hennes kostnader för medicin, sjukvård, sjukvårdsresor m.m. som faller inom ramen för högkostnadsskyddet bör inte beaktas vid prövningen. Eftersom AA får handikappersättning finns inte heller skäl att beakta merkostnader hon har till följd av sin sjukdom.

AA bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Hennes sjukdom och funktionsnedsättning innebär bl.a. många läkarbesök, långa vistelser på sjukhus samt stora kostnader. Eftersom hennes inkomst tangerar gränsen för existensminimum måste hon prioritera mellan att betala sitt studielån eller att försöka överleva.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Enligt 8 kap. 12 § studiestödslagen (1973:349) i paragrafens lydelse enligt SFS 1988:877 får studielån avskrivas i fall då det föreligger synnerliga skäl till det.

I förarbetena anförs att avskrivning av studieskulder bör ske endast i undantagsfall. Så kan t.ex. vara fallet för den som på grund av sjukdom eller handikapp har en mer varaktigt nedsatt betalningsförmåga. I huvudsak torde det i sådana fall vara fråga om personer som har förtidspension med ett så lågt belopp att det knappast är rimligt att kräva återbetalning, åtminstone inte med hela skuldbeloppet. Avskrivning bör också kunna ske i det fall en studerande under sin studietid fått en skada eller sjukdom, som uppenbarligen hindrar att utbildningen fullföljs eller att utbildningen utnyttjas i arbetslivet. Den studerande kan i sådant fall tvingas till skuldsättning för en kompletterande utbildning, vilket kan motivera att en del av den totala skulden skrivs av (prop. 1987/88:116 s. 50).

Personer som är beviljade sjukersättning (tidigare förtidspension) med lågt belopp lyfts i förarbetena fram som en grupp som kan beviljas hel eller delvis avskrivning av studielån. Motsvarande grupp kan beviljas avskrivning av studiemedelsskulder enligt studiestödslagen i dess lydelse före 1989 (8 kap. 60 § första stycket studiestödslagen i paragrafens lydelse enligt SFS 1987:303). Vid sådan avskrivning krävs att låntagarens inkomst understiger avgiftsgränsen om 3,5 prisbasbelopp per år (RÅ 2005 not. 41).

Högsta förvaltningsdomstolen gör följande bedömning.

Vad gäller studielån finns inte någon i lagen angiven gräns för när en inkomst ska anses vara så låg att det finns synnerliga skäl för avskrivning. I förarbetena till 1989 års studiestödsreform finns dock inget som antyder att möjligheten till avskrivning ska vara mer generös vad gäller studielån än studiemedelsskulder. Detta talar för att inkomsten i vart fall inte bör överstiga 3,5 prisbasbelopp per år.

Mål nr
2164-12

Den av CSN uppställda inkomstgränsen om 2,5 prisbasbelopp för att låntagarens ekonomiska situation ska anses vara sådan att den utgör synnerliga skäl för avskrivning, svarar väsentligen mot garantinivån för hel sjukersättning, vilken är 2,4 prisbasbelopp per år. Denna ersättning ska tillförsäkra den försäkrade en rimlig levnadsstandard och täcka normala konsumtionsbehov (prop. 2000/01:96 s. 114–116).

Högsta förvaltningsdomstolen finner att den i den praktiska tillämpningen uppställda gränsen för avskrivning, vid skattepliktig inkomst understigande 2,5 prisbasbelopp per år, kan tjäna som vägledning för när inkomst i form av hel sjukersättning ska anses vara så låg att återbetalning inte ska ske.

Om låntagarens inkomst något överstiger 2,5 prisbasbelopp kan det i vissa fall vara motiverat att helt eller delvis skriva av skulden. AA är beviljad hel sjukersättning och hennes inkomst överstiger 2,5 prisbasbelopp med i storleksordningen 10 000 kr. Hennes ekonomiska situation är obestriddligen mycket ansträngd, med bl.a. sjukdomsrelaterade kostnader som inte helt kan täckas av förekommande ersättningssystem. Vid angivna förhållanden föreligger synnerliga skäl att helt skriva av skulden. Överklagandet ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Mats Melin, Gustaf Sandström, Olle Stenman, Erik Nymansson och Elisabeth Rynning.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Linda Svärd.